

Kedves elvtársak, tisztelt közönség

Az erödsdi műveltséget tárgyaló, a Sepsiszentgyörgyön megrendezett tudományos ülészek, melyen hazánk legjelentősebb tudományos kutatói vesznek részt, nevezetes esemény múzeumunk történetében. Ez nem csak egy több mint félévszázados tudományos tevékenység eredményeinek az összefoglalása — ugyanis ennyi idő telt el amióta e műveltség első nyomai felszínre kerültek — hanem jelzi azt a nagy társadalmi átalakulást is, melyen ez idő alatt népünk keresztül ment. Hazánknak a fasiszta iga valamint a burzsoá-földesúri elnyomás alól való felszabadítása, melynek 30 éves évfordulóját a jövő évben fogjuk megünnepelni, megnyitotta az utat a román történelem-tudomány fejlődése előtt, melynek tudományos alapja a történelmi materializmus. Ebben a történelmi kutatómunkában az RKP következetes marxista-leninista nemzetiségi politikája révén a román kutatókkal együtt működnek az együtt lakó nemzetiségek, magyarok-székelyek, németek tudományos kutatói is. Megyénk területén is az utóbbi évek folyamán a román nép történetére vonatkozó fontos leletek kerültek elő, melyek a román népnek anyagi és szellemi műveltségét valamint az együttlakó nemzetiségekkel a nemzeti és társadalmi felszabadulásért vívott közös harcának hagyományait őrizték meg. A sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének jelenlegi szakaszában a múzeumokra igen jelentős felelet hárul: a dolgozó tömegeknek a párt és a nép iránti szeretet szellemében való nevelése valamint a haladó hagyományok ápolása. Azon személyek alakjainak valamint munkásságának ismertetése akik a népért dolgoztak és gazdagították a haza anyagi és szellemi javait nemzetiségre való tekintet nélkül jó példa a dolgozó tömegek nevelésére. E tudományos ülés alkalmával mikor ismertetjük az Erödsdi műveltség jelentőségét, felidézzük dr. László Ferencnek, a sepsiszentgyörgyi múzeum volt igazgató-őrének az alakját és munkásságát is.

Megyénk, városunk neves szülöttei közé méltán sorolhatjuk dr. László Ferencet, akiről születésének 100. éves évfordulója alkalmával megemlékezünk. Nemcsak a természettudomány, a néprajz és a pedagógia hanem a történelem tudomány egyik ága a régészet is részt kér a tudós nevelő alakjának felidezésére és munkásságának méltatására.

A romániai valamint a külföldi tudományos élet úgy tartotta számon mint a haza egyik legkiválóbb ősrégészét, aki — korai halála miatt csak részben tudta beváltani a hozzá fűzött reményeket. Ezért tudományos munkásságának felmérését is csak részben tudjuk megejteni, mivel célkitűzését nem tudta megvalósítani és tudományos hagyatéka feldolgozásra vár. Rövid életfolyása azonban elegendő volt arra, hogy nevét kitörölhetetlenül beírja megyénk szellemi életének történetébe.

Születése arra az időre esik mikor Erdély szerte a haladó erők a társadalmi és szellemi megújódást hirdetik. Iskolák s kulturális intézmények létesülnek, ahol az ifjak a tudomány szomjukat kielégíthetik s képességeiket kifejlesztve népünk boldogulásának a szolgálatába tudják állítani. Ekkor létesül Sepsiszentgyörgyön a Kollégium s özvegy Cserey Jánosné megveti a múzeum alapját. E két intézménynek lesz dr. László Ferenc haláláig szorgalmas munkása, mint kiváló nevelő s mint elismert tudós. A magunk részéről a megemlékezésen kívül korunk figyelmét dr. László Ferenc múzeum szervező valamint tudományos munkásságára kívánjuk ráirányítani, egyszersmind kijelölni a helyét a romániai történettudomány, a régészet területén.

Az a gondolat, hogy a múlt emlékeit megyénk területén összegyűjtsék először Kézdivásárhelyen vetődik fel, mikor is az ott megalakult gimnáziumban már egy múzeális gyűjteményt hoznak létre. Ez igazi múzeummá soha se fejlődött, de úgy tekinthető mint vidékünkön az első múzeumi kezdeményezés. Ugyanerre a sorsra jutott volna a Csereyné által alapított múzeum is, ha Csutak Vilmos és dr. László Ferenc személyében nem akadt volna két olyan szervező egyéniség, akik mindent elkövettek, hogy a Cserey gyűjtemény megfelelő otthont kapjon. Dr. László Ferencet 1901-ben választották a múzeum őrévé s 1908-ig, amikor is Csutak Vilmos lépet Zayzon Ferenc helyébe, a múzeumi gyűjteménynek egy különálló épületben való elhelyezéseért Zayzon Ferencel együtt kilincseltek a helyi valamint a fővárosi fórumoknál. Ezt a sokszor kilátástalannak látszó küzdelmet híven tükrözik a múzeum évi jelentései, melyek dr. László Ferenc ügybuzgóságára és kitartására vetnek fényt.

A Kós Károly által tervezett monumentális múzeumi épület 1911—12 évek folyamán felépült, s ez Csutak Vilmos és dr. László Ferenc érdeme. A közbejött világháború évekig akadályozta a múzeum nevelő és tudományos tevékenységét. Dr. László Ferenc és Csutak Vilmos azonban szívós, kitartó munkával lehetővé tették, hogy a múzeum kapui 1920-ban már a nagy közönség, valamint a tudományos kutatók számára nyitva álljon. A László és Csutak Vilmos által berendezett múzeum állandó kiállítások kisebb-nagyobb változásokkal megmaradtak lényegükben egész 1950-ig, amikor is demokratikus rendszerünk szükségesnek látta a múzeum korszerűsítését.

A múzeumépítő és gyűjteményszervező munka mellett Dr. László Ferenc a tudományos kutatásokat és ezek eredményeinek a feldolgozását is elsőrendű múzeális kötelességének tartotta. Érdeklődési köre

a természetrajz és a néprajz mellett már 1907-ben a történettudomány, a régészet felé irányult. A történettudomány e fiatal ága ebben az időben még jóformán gyerekcipőben járt, nem volt kialakult tudományos módszere. A régészettel foglalkozó kutatók jórészt a tetszetős tárgyak felfedezésére törekedtek s ezért virágzott inkább a római kor emlékeinek — a feliratos kövek, szobrok, érmék stb. — feltárása. László Ferencnek a természettudományi szakképzettsége meghatározta nemcsak életfelfogását, hanem a történeti kutatásának a területét is; a rég múlt embere életének, anyagi műveltségének a feltárása, s a nagyközönséggel való megismertetése. A nem régésznek indult László Ferenc a hazai és külföldi múzeumok tanulmányozása, valamint szaktanfolyamokon való részvétele által kora egyik legkiválóbb ősrégészévé képezte ki magát. Korszerű kutatási módszerét saját maga alakította ki s a feltárt régészeti anyag múzeumi elhelyezése valamint feldolgozása anynyi év múlva is számunkra iskola például szolgál. Munkássága révén vált ismertté az Olt völgyében, az újabb kőkorszak folyamán kialakult festett kerámiás műveltség hordozóinak élete és magasfokú kultúrája. Az erődsdi településen 1907-től kezdve 1913-ig évente végezte régészeti feltárásait, melyek a háború s a múzeum rendezése miatt 1925-ig szüneteltek. Az az oszthatatlan elismerés amiben Lászlót tudományos munkásságáért a hazai és külföldi szakemberek részesítették megnyilvánult abban is, hogy V. Pírvan, a nagy román tudós 1925-ben a Román Tudományos Akadémia ásatási alapjából 50.000 lejt bocsátott László rendelkezésére, hogy Erődsdön az ásatást folytatni tudja. Ez volt László utolsó ásatása; a munkálatok befejezése után Kolozsvárt szeptember 16-án váratlanul elhunyt. Az erődsdi műveltségről készített dolgozatát a R.T. Akadémia régészeti folyóirata a Dacia első száma egyszerre hozta le nekrológiájával együtt, amelyet V. Pírvan írt.

László Ferenc nem szobatudós volt, hanem tudományos kutató, aki megállapításait személyes tapasztalatai nyomán szűrte le. Nem véletlen az, hogy az erődsdi — abban az időben vidékünk legrégebbnek tartott műveltségével kezdett foglalkozni. Erre világszemlélete készítette. Egy 1907-ben tartott régészeti felolvasásában ezt mondja: „Az ősrégészet sok tekintetben hozzájárult az ember világhelyzetének megismeréséhez. Nagy mértékben befolyt arra is, hogy felfogásunk a világról s az emberről tisztultabb, világosabb legyen“. Nem részlet eredményekre törekedett, hanem a sok ezer év előtti emberi társadalom életét akarta feltárni. Ez részben sikerült is, s nem rajta mult, hogy tervét a maga teljességében nem tudta megvalósítani. Tudományos közleményeit, melyek a legrangosabb szakfolyóiratokban jelentek meg (Arch. Ert., Dolgozatok, Dacia) mint a pontos, élesszemű ásatót, a következetes logikájú tudóst állítják elénk. Dolgozatai az Erődsdi műveltségről a kutatók számára ma is elsőrendű forrásmunkák. Vidékünk őstörténetét a társadalmi fejlődés szempontjából vizsgálta, mint szerves

részét annak a kultúrkörnek, mely az újabb kőkor folyamán magába foglalta a Földközi tenger vidékét és Kis Ázsiát. Tudományos megállapításai ma is jórészt helytállnak s az újabb kutatások részlet eredményei semmit se vonnak le tudományos érdemeiből. Az utókor László Ferencben a puritán tudós alakját látja és tiszteli. Működése alatt a Sepsiszentgyörgyi Múzeum azt a hivatását teljesítette, amit a társadalom a múzeumtól elvár: népnevelő és társadalmi öntudat formálójává váljék. László megértette azt, hogy a múzeologusnak nemcsak azt kell tudni, hogy gyűjteményt szaporítson s azt gondolja, hanem egy tisztultabb erkölcsi felfogás többre is kötelezi. A történeti valóságot tudatosítani a társadalom minden korú és rendű tagjaiban. Így vált a tudós népnevelővé.

A régiek azt tartották, hogy hiába él az, aki senkinek nem használ. László nem élt hiába. A tudós, az író munkáiban tovább él, mert az utókor tevékeny életének termését értékeli és megbecsüli. Ezt a megbecsülést bizonyítja az eródsi ásatások tovább folytatása, László életművének a befejezése s az a tisztelet, ahogy megemlékezik a tudós kutatóról a Múzeum, a város, amelyhez annyi tudományos és érzelmi szál fűzte.

A Sepsiszentgyörgyi Múzeum a népi demokratikus rendszerünk gondoskodása révén az elmúlt 30 év alatt nagyot fejlődött. A Párt, valamint demokratikus államunk támogatása révén az állandó kiállításokat többször átszerveztük s jelenleg is átszervezés alatt vannak. A rendelkezésünkre álló anyagi alap lehetővé teszi, hogy a múzeum hazánk egyik legszebben berendezett múzeumává váljék. Az utóbbi évek folyamán a központi múzeum mellett **alegységek létesültek, így Kézdivásárhelyt a Város Történeti Múzeum, Csernatonban és Baconbantájmúzeum, Kis Baconban a Benedek Elek, Sepsiszentgyörgyön a Gyárfás Jenő emlékház.** Ezek a fent említett helyiségek román és magyar lakossága anyagi és szellemi műveltsége jellegzetes emlékeit őrzik, valamint megyénk haladó szellemű szülöttjeinek a megbecsülését is jelzik.

A múzeum költségvetésében minden évben jelentős összeg szerepel tudományos kutatásokra, így a Sepsiszentgyörgyi Múzeum a Román Szocialista Köztársaság Társadalmi és Politikai Tudományok Akadémiája vezetése alatt széleskörű tudományos tevékenységet fejt ki a megye őstörténetének tanulmányozására és sokban hozzájárult a hazai történelem egyes kérdéseinek megoldásához. A múzeum időszakonként megjelenő kötetei bizonyítják e kulturális intézmény gazdag tudományos-nevelő tevékenységét. Mindezeket azonban a helyi párt és állami szervek segítsége és irányítása nélkül nem lehetett volna megvalósítani. Ez a múzeumról való állandó gondoskodás az alkalmazottak számára a legjobb feltételeket biztosította, hogy a dolgozók szocialista öntudata formálásában részt vegyenek, lelkesítve őket a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének nagyszerű munkájában. Az elmúlt 29 év mérlege világosan tükrözi azt a gyökeres válto-

zást, ami a Párt következetes marxista politikája révén hazánk társadalmi-kulturális, valamint múzeumunk életében végbement.

Az erősi műveltség Akropolisán román és magyar kutatók közösen tárják fel vidékünk őstörténetének emlékeit. A közös haza iránti szeretet köti össze őket s így V. Pârvan és a dr. László Ferenc együttműködése hagyományossá vált. A célok közös, hazánk Románia Szocialista Köztársaság felvirágoztatása, a román—magyar testvériség elmélyítése. Ezt szolgálja a mai tudományos ülészak is.

Dr. SZÉKELY ZOLTÁN

a Sepsiszentgyörgyi Múzeum igazgatója,
a Román Szocialista Köztársaság Társadalmi
és Politikai Tudományok Akadémiája
levelező tagja.